

ผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดทานตะวัน

เงินทุนเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของเกษตรกรซึ่งหาได้ยาก ดังนั้น การตัดสินใจลงทุนเพาะปลูกพืชใดก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งที่เกษตรกรจะต้องมีข้อมูลและหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจ ซึ่งข้อมูลอย่างหนึ่งซึ่งช่วยในการตัดสินใจก็คือ ผลตอบแทนจากการลงทุน ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ถึงผลตอบแทนจากการลงทุนผลิตเมล็ดทานตะวัน โดยผลที่ได้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ ทั้งในแง่ของเกษตรกรผู้สนใจลงทุน และหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนในการวางแผนการส่งเสริมการปลูกทานตะวันต่อไป

อย่างไรก็ตามเนื่องจากในปีการเพาะปลูก 2529/30 นี้ เป็นเพียงปีแรกที่เกษตรกรปลูกทานตะวันในเชิงการค้า ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์และนำมาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนนั้น จึงเป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำมาพิจารณาประกอบกับประสบการณ์ที่ได้รับของเกษตรกรเอง เพื่อพัฒนาเทคนิคการผลิตเมล็ดทานตะวัน ไม่ว่าจะเป็นวิธีการเกษตรกรรม การบำรุงรักษา ปัญหาเรื่องโรคพืชและแมลงศัตรูอันจะสามารถทำให้ลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลตอบแทนในการผลิตต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดทานตะวัน

ในการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตเมล็ดทานตะวันนั้น จะทำการวิเคราะห์โดยแยกตามขนาดของฟาร์มเป็นฟาร์มขนาดเล็กพื้นที่เพาะปลูก 1-5 ไร่ ฟาร์มขนาดกลางพื้นที่เพาะปลูก 6-10 ไร่ และฟาร์มขนาดใหญ่ พื้นที่เพาะปลูกมากกว่า 10 ไร่ เนื่องจากทานตะวันเป็นพืชที่มีอายุการปลูกสั้น โดยมีระยะเวลาการปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวประมาณ 90-120 วัน และการเพาะปลูกส่วนใหญ่จะทำการเพาะปลูกเป็นพืชหมุนเวียนกับพืชอื่น ดังนั้นจึงได้เลือกวิธีการวิเคราะห์ที่เหมาะสม ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 5 วิธี ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ภาพด้านรายได้-ค่าใช้จ่าย¹

การวิเคราะห์นี้จะทำให้ทราบถึงความสามารถในการได้มาซึ่งรายได้ที่จะเพียงพอต่อการชดเชยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และรายได้สุทธิหรือกำไรจะคงเหลืออยู่เท่าใด ถ้าเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้รายได้เปลี่ยนแปลงไป เกษตรกรจะสามารถปรับปรุงค่าใช้จ่ายส่วนใดบ้าง ซึ่งจะมีผลทำให้กำไรเพิ่มขึ้นหรือลดลงมากน้อยเพียงใด การวิเคราะห์จะอยู่ในรูปของอัตราส่วนดังนี้

1.1 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม อัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบว่าในการดำเนินงานกิจการต่าง ๆ ของหน่วยธุรกิจฟาร์มนั้นจะเสียค่าใช้จ่ายผันแปรมากน้อยแค่ไหน และค่าใช้จ่ายผันแปรที่เกิดขึ้นนี้เทียบเป็นสัดส่วนเท่าใดของรายได้รวมของฟาร์ม ซึ่งค่าใช้จ่ายผันแปรในการศึกษานี้ก็คือ ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อไร่ของการผลิตเมล็ดทานตะวันทั้งที่จ่ายเป็นต้นทุนและไม่ได้จ่ายเป็นต้นทุนรวมกัน ส่วนรายได้รวมของฟาร์มก็คือรายได้จากการขายผลผลิตเมล็ดทานตะวันเฉลี่ยต่อไร่ คูณด้วยไร่ที่ปลูก ไร่แก

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายผันแปร}}{\text{รายได้รวม}}$$

1.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวม เป็นอัตราส่วนแสดงการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตของฟาร์มกับรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม เพื่อที่จะดูว่าค่าใช้จ่ายคงที่นี้มีมากน้อยแค่ไหน เมื่อคิดเทียบกับรายได้ โดยค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตก็คือ ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่ของการผลิตเมล็ดทานตะวันทั้งที่จ่ายเป็นต้นทุนและไม่ได้จ่ายเป็นต้นทุนรวมกัน คูณด้วยไร่ที่ปลูก ไร่แก

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวม} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายคงที่}}{\text{รายได้รวม}}$$

¹ สัมศักดิ์ เพรียบพร้อม, การจัดการฟาร์ม (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชา เศรษฐศาสตร์

1.3 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายได้รวม เป็นอัตราส่วนแสดงการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดของฟาร์มกับรายได้รวมทั้งหมดของฟาร์ม ดังนั้นอัตราส่วนนี้สามารถใช้เป็นตัววัดที่แสดงถึงกำไรหรือขาดทุนของหน่วยธุรกิจฟาร์มได้ คือ ถ้าหากอัตราส่วนนี้มีค่ามากกว่าหนึ่ง แสดงว่าการทำธุรกิจฟาร์มของฟาร์มนั้นประสบกับการขาดทุน เนื่องจากมีรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่าย ในทางตรงข้าม ถ้าหากอัตราส่วนนี้น้อยกว่าหนึ่ง แสดงว่าหน่วยธุรกิจฟาร์มนั้นมีกำไร ซึ่งอาจสรุปได้ว่าอัตราส่วนนี้ยิ่งมีค่าน้อยเท่าใด หน่วยธุรกิจฟาร์มก็ยิ่งมีกำไรมากขึ้นเท่านั้น โดยค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตก็คือ ต้นทุนรวมทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ของการผลิตเมล็ดทานตะวัน ทั้งที่จ่ายเป็นเงินสดและไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด สูตรที่ใช้คำนวณ ได้แก่

$$\text{อัตราค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายได้รวม} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิต}}{\text{รายได้รวม}}$$

2. การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุนของเกษตรกร

การวิเคราะห์นี้ถือว่ากำไรที่เกิดขึ้นนั้นจะเปลี่ยนไปตามประเภทของค่าใช้จ่าย

ดังนี้ คือ

2.1 กำไรที่เกิดขึ้นหลังหักค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นเงินสด เรียกว่ากำไรที่เป็นเงินสด ซึ่งจะชี้ให้เกษตรกรเห็นถึงตัวเงินที่ได้รับจริง เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นเงินสดว่ามีมากน้อยเพียงใด ถึงแม้ว่าเมื่อเปรียบเทียบรายได้กับค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตแล้วจะมีผลติดลบหรือขาดทุน เกษตรกรจะปลูกทานตะวันต่อไปหรือไม่ ก็อาจจะใช้กำไรที่เป็นเงินสดเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการตัดสินใจได้

2.2 กำไรที่เกิดขึ้นหลังหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเอง เพราะถือว่าเกษตรกรว่างงาน เรียกว่า กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงการที่เกษตรกรลงทุนในปัจจัยการผลิตต่าง ๆ โดยการใช้จ่ายแรงงานของตนเป็นเสมือนการทำงานไปเพื่อฆ่าเวลาที่ตนอยู่เฉย ๆ เมื่อหางานทำไม่ได้จะมีผลดีกว่าเกษตรกรอยู่เฉย ๆ หรือไม่

3. การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ² (Economic Analysis)

เป็นการวิเคราะห์ในระยะเวลายาวสั้น ๆ ประมาณ 4-5 เดือน เพื่อให้ทราบถึงอัตราผลตอบแทนที่เกิดจากการผลิตเมล็ดทานตะวัน โดยคำนึงถึงต้นทุนการผลิตทั้งหมดว่ามีผลทำให้เกิดกำไรสุทธิมากน้อยเพียงใด และในส่วนของต้นทุนผันแปร ซึ่งเป็นต้นทุนส่วนใหญ่ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด จะมีความสัมพันธ์กับผลผลิตที่ได้รับมากน้อยเพียงใดในรูปของกำไรส่วนเกินสูตรที่ใช้ในการคำนวณ ได้แก่

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิต} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ต้นทุนการผลิต}} \times 100$$

$$\text{อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการผลิต} = \frac{\text{กำไรส่วนเกิน}}{\text{ต้นทุนการผลิต}} \times 100$$

กำไรส่วนเกิน หมายถึง ผลต่างระหว่างรายได้และต้นทุนผันแปรทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ในเชิงการจัดการฟาร์ม³ (Farming Analysis)

เป็นการวิเคราะห์ผลตอบแทนโดยคำนึงถึงรายได้ที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับต้นทุนที่ได้จ่ายไปจริง กำไรที่เกิดขึ้นถือเป็นกำไรที่ได้จากการลงทุนไปในค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายไปจริงในระหว่างดำเนินการผลิตเมล็ดทานตะวัน ซึ่งเรียกกำไรที่เกิดขึ้นนี้ว่า รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง ซึ่งจะมากหรือน้อยส่วนหนึ่งจะมีผลมาจากความพยายามในการที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ของเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เช่น แรงงานของตนเอง ที่ดินที่ปลูกโดยไม่เสียค่าเช่า และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ เป็นต้น กำไรที่ได้ยังเป็นการแสดงถึงการจัดการฟาร์มของเกษตรกรในการที่จะเลือกลงทุนในปัจจัยการผลิตใด ๆ ที่ตนเองเห็นว่าให้ประโยชน์มากที่สุด ซึ่งประโยชน์ที่ได้อาจเป็นในรูปการเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น เป็นต้น

²Sung-Hwan and Yu-Kang Mao, Analysis of Production Costs and Profitability of Crops and Livestock Farming, ASPAC Food and Fertilizer Technology Center, 1979, P. 1 .

³Ibid, P. 2.

ค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของเกษตรกรหมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสรรวมกับค่า
เสื่อมราคา ซึ่งประกอบด้วย

- ค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ
- ค่าจ้างแรงงานทั้งคนและเครื่องจักร
- ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตรและค่าเสื่อมราคา*
- ค่าภาษีที่ดิน
- ดอกเบี้ยเงินกู้
- ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ได้จ่ายจริง

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ ได้แก่

$$\text{อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการผลิต} = \frac{\text{รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง}}{\text{ต้นทุนการผลิต}} \times 100$$

อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง

$$= \frac{\text{รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง}}{\text{ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง}} \times 100$$

รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง หมายถึง ผลต่างระหว่างรายได้และค่าใช้จ่าย
ที่แท้จริง

* ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตรนี้จะนำไปรวมกับค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสร

รายการอื่น ๆ ด้วย เนื่องจากได้อ้างอิงมาจากหนังสือ Analysis of Production Costs
and Profitability of Crops and Livestock Farming ซึ่งผู้แต่งถือเสมือนว่าตัวเงิน
ที่จ่ายลงทุนไปในทรัพย์สินครั้งแรกก็นับควรตัดถือเป็นค่าใช้จ่ายที่แท้จริงด้วย ทั้งนี้โดยพิจารณา
ตัดจำหน่ายราคาทุนของทรัพย์สินในรูปค่าเสื่อมราคา

5. การวิเคราะห์ราคาคຸ້ມทุ๋นและผลผลิตคຸ້ມทุ๋น

5.1 ราคาคຸ້ມทุ๋น หมายถึง ราคาที่เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้โดยไม่มีกำไร แต่ก็ไม่ขาดทุน คือ กำไรเท่ากับศูนย์ การวิเคราะห์ราคาคຸ້ມทุ๋นมีจุดประสงค์เพื่อที่จะทราบว่าสำหรับปริมาณผลผลิตจำนวนหนึ่งราคาผลผลิตต่อหน่วยที่เกษตรกรสามารถขายได้โดยไม่ขาดทุนควรจะเป็นเท่าใด เมื่อเทียบกับราคาขายต่อกิโลกรัม หากราคาคຸ້ມทุ๋นสูงหรือต่ำกว่าราคาขายแล้ว จะเป็นข้อสังเกตถึงการจัดการในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ลำเหตุที่เอาราคาขาย ณ จุดคຸ້ມทุ๋นเป็นเกณฑ์วัดประสิทธิภาพการจัดการด้านต่าง ๆ ของเกษตรกร โดยเฉพาะด้านการตลาดและด้านการผลิต เพราะราคาขาย ณ จุดคຸ້ມทุ๋น เป็นราคาที่ยังน้อยที่สุด เกษตรกรจะไม่ขาดทุนและสามารถดำเนินการผลิตในช่วงต่อไปได้ เนื่องจากมีกำไรแปรได้ที่มาชดเชยต้นทุนคงที่อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ราคาคຸ້ມทุ๋นก็ยังมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการส่งเสริมการปลูกทานตะวัน โดยเฉพาะการกำหนดราคารับซื้อขั้นต่ำของเมล็ดทานตะวันจากเกษตรกร สูตรที่ใช้คำนวณได้แก่

$$\text{ราคาคຸ້ມทุ๋น (ต่อกิโลกรัม)} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่ต่อไร่} + \text{ต้นทุนผันแปรต่อไร่}}{\text{ผลผลิตต่อไร่}}$$

5.2 ผลผลิตคຸ້ມทุ๋น หมายถึง ปริมาณผลผลิตอย่างน้อยที่สุดที่เกษตรกรจะต้องขายให้ได้ ณ ราคาขายต่อหน่วยที่กำหนด จึงจะทำให้เกษตรกรไม่ขาดทุนหรือมีกำไร เท่ากับศูนย์ นั่นก็คือ รายได้จากการขายผลผลิตจะเท่ากับต้นทุนการผลิตรวมพอดี และถ้าหากเกษตรกรต้องการผลกำไร ก็จะต้องผลิตและขายให้ได้ในปริมาณมากกว่าผลผลิตคຸ້ມทุ๋น ซึ่งผลผลิตคຸ້ມทุ๋นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร โดยที่จะใช้เป็นข้อสังเกตว่า เกษตรกรมีประสิทธิภาพในการผลิตหรือการปลูกมากน้อยเพียงใด สูตรที่ใช้คำนวณได้แก่

$$\text{ปริมาณผลผลิตคຸ້ມทุ๋นต่อไร่} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่ต่อไร่}}{\text{ราคาขายต่อกิโลกรัม} - \text{ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัม}}$$

การวิเคราะห์ผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดทานตะวันของฟาร์มขนาดเล็ก

การผลิตเมล็ดทานตะวัน ในปีการเพาะปลูก 2529/30 ของเกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็ก ได้ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 190.33 กิโลกรัม ราคาขายกิโลกรัมละ 5 บาท คิดเป็นเงินรายได้ทั้งหมด 951.65 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนการผลิตรวม 959.89 บาทต่อไร่ เป็นผลให้เกษตรกรขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 8.24 บาท

ตารางที่ 4.1 สรุปรายได้และต้นทุนการผลิตเมล็ดทานตะวัน ของฟาร์มขนาดเล็ก ที่พื้นที่
เพาะปลูก 1-5 ไร่ ปีการเพาะปลูก 2529/30

รายการ	จำนวน	หน่วย
1. ผลผลิต	190.33	กิโลกรัม/ไร่
2. ราคาที่เกษตรกรขายได้	5.00	บาท/กิโลกรัม
3. รายได้รวม (1x2)	951.65	บาท/ไร่
4. ต้นทุนผันแปร	792.53	บาท/ไร่
5. ต้นทุนคงที่	167.36	บาท/ไร่
6. ต้นทุนการผลิตรวม (4+5)	959.89	บาท/ไร่
7. กำไร (ขาดทุน) สุทธิ (3-6)	(8.24)	บาท/ไร่
8. กำไรส่วนเกิน (3-4)	159.12	บาท/ไร่
9. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นส่วนตัวเงินลดส่วนต้นทุนผันแปร	573.52	บาท/ไร่
10. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นส่วนตัวเงินลดส่วนต้นทุนคงที่	-	บาท/ไร่
11. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นส่วนตัวเงินลด (9+10)	573.52	บาท/ไร่
12. กำไรที่เป็นเงินสด (3-11)	378.13	บาท/ไร่
13. ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน (5+9)	740.88	บาท/ไร่
14. กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน (3-13)	210.77	บาท/ไร่
15. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	34.03	บาท/ไร่
16. ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (11+15)	607.55	บาท/ไร่
17. รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (3-16)	344.10	บาท/ไร่

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ภาพด้านรายได้-ค่าใช้จ่าย

$$1.1 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม} = \frac{792.53}{951.65}$$

$$= 0.83$$

แสดงว่า เกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กเสียค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตเมล็ดทานตะวันเท่ากับ 83 เปอร์เซ็นต์ของรายได้รวมทั้งหมดที่ได้รับ หรือทุก ๆ เงิน 1 บาท ของรายได้จะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตเมล็ดทานตะวัน 0.83 บาท

$$1.2 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวม} = \frac{167.36}{951.65}$$

$$= 0.18$$

แสดงว่า เกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กเสียค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตเมล็ดทานตะวันเท่ากับ 18 เปอร์เซ็นต์ของรายได้รวมทั้งหมดที่ได้รับ หรือทุก ๆ เงิน 1 บาท ของรายได้ จะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิต 0.18 บาท

$$1.3 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายได้รวม} = \frac{959.89}{951.65}$$

$$= 1.01$$

แสดงว่า เกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดเท่ากับ 101 เปอร์เซ็นต์ของรายได้รวมที่ได้รับ หรือทุก ๆ เงิน 1 บาทของรายได้จะเสียค่าใช้จ่ายรวมในการผลิต 1.01 บาท ดังนั้นเกษตรกรจะขาดทุน 0.01 บาทในทุก ๆ รายได้ 1 บาท

สถานการณ์ภาพด้านรายได้-ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กสำหรับการเพาะปลูก 2529/30 นี้ อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมดสูงกว่ารายได้ที่ได้รับ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายผันแปรซึ่งอยู่ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง ในฤดูกาลผลิตใหม่ ถ้าเกษตรกรจะผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดเล็กต่อไป ควรจะพยายามลดค่าใช้จ่ายผันแปรในส่วนของการแรงงานในการปลูกถึงเก็บเกี่ยว ซึ่งมีอัตราส่วนสูงถึงร้อยละ 39.57 ของต้นทุนการผลิตรวม หรือพยายามเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นด้วย จึงจะคุ้มทุนหรือพอมิกำไร ในขณะที่ราคาผลผลิตอยู่ในระดับเดียวกับฤดูกาลผลิตเดิม

2. การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุนของเกษตรกร

2.1 ถ้าไรที่เป็นเงินสด เกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กมีค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 573.52 บาท ซึ่งมีกำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 378.13 บาท คิดเป็นอัตราส่วนกำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสดเท่ากับร้อยละ 65.93 ($378.13 \div 573.52 \times 100$) แสดงว่าเงินที่จ่ายไปทุก ๆ 100 บาท จะทำให้เกษตรกรมีกำไรที่เป็นเงินสด 65.93 บาท

2.2 ถ้าไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเองเฉลี่ยไร่ละ 740.88 บาท และมีกำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเฉลี่ยไร่ละ 210.77 บาท คิดเป็นอัตราส่วนกำไรที่ได้รับเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเท่ากับร้อยละ 28.45 ($210.77 \div 740.88 \times 100$) แสดงว่าการลงทุนในทุก ๆ 100 บาท จะทำให้เกษตรกรมีกำไรหลังจากหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเอง เท่ากับ 28.45 บาท

จะเห็นว่าถึงแม้เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมดเกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กจะมีผลขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 8.24 บาท แต่ถ้าพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสดและค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเองแล้ว เกษตรกรยังมีกำไรที่เป็นเงินสดสูงถึงไร่ละ 378.13 บาท และมีกำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเฉลี่ยไร่ละ 210.77 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการที่เกษตรกรพยายามใช้ปัจจัยการผลิตของตนเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสด โดยเฉพาะการใช้แรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรเอง

3. การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ

$$\begin{aligned} \text{อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิต} &= \frac{-8.24}{959.89} \times 100 \\ &= -0.86 \% \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการผลิต} &= \frac{159.12}{959.89} \times 100 \\ &= 16.58 \% \end{aligned}$$

เนื่องจากในปีการเพาะปลูก 2529/30 นี้ เกษตรกรที่ปลูกทานตะวันในฟาร์ม ขนาดเล็กมีผลขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 8.24 บาท จึงทำให้อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิตที่คำนวณ ได้ ตีลดร้อยละ 0.86 นั่นก็คือ ต้นทุนการผลิตทุก ๆ 100 บาท จะมีผลขาดทุนสุทธิ 0.86 บาท แต่เมื่อพิจารณาถึงการผลิตในระยะสั้นแล้ว เกษตรกรพอจะมีกำไรแปรได้เข้ามาชดเชยต้นทุนคงที่ ไร่ละ 159.12 บาท และมีผลตอบแทนในรูปของกำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการผลิตร้อยละ 16.58 ซึ่งหมายความว่าจากต้นทุนทั้งหมดในการผลิตเมล็ดทานตะวันทุก ๆ 100 บาท เกษตรกรจะได้รับ ผลตอบแทนในรูปของกำไรส่วนเกินเท่ากับ 16.58 บาท อย่างไรก็ตามกำไรส่วนเกินที่เกิดขึ้นนี้ ยังอยู่ในอัตราที่ต่ำ คือ ไม่สามารถชดเชยต้นทุนคงที่ทั้งหมด สาเหตุเนื่องมาจากเกษตรกรใน ฟาร์มขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ยังใช้แรงงานในครัวเรือนของตนเองอย่างไร้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้ต้นทุนผันแปรในส่วนของค่าแรงงานในการปลูกถึง เก็บเกี่ยวสูง เมื่อเทียบกับผลผลิตซึ่งอยู่ใน เกษตรที่ไม่มาก จึงไม่สามารถทำรายได้ให้เกิดกำไร

4. การวิเคราะห์ในเชิงการจัดการฟาร์ม

$$\begin{aligned} \text{อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการผลิต} &= \frac{344.10}{959.89} \times 100 \\ &= 35.85 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} &= \frac{344.10}{607.55} \times 100 \\ &= 56.64 \end{aligned}$$

เกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กมีรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงเฉลี่ยไร่ละ 344.10 บาท ทำให้มีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการผลิตร้อยละ 35.85 และมีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงร้อยละ 56.64 แสดงถึงรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่ได้รับ 35.85 บาท และ 56.64 บาท มาจากต้นทุนการผลิต และ ค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาท หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เกษตรกรมีรายได้ตอบแทนจากการใช้แรงงานของตนเองและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ไร่ละ 344.10 บาท ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่เกษตรกรยังผลิตต่อไปได้ แม้ว่าจะมีผลขาดทุน

5. การวิเคราะห์ราคาต้นทุนและผลผลิตต้นทุน

5.1 ราคาต้นทุน

$$\begin{aligned} \text{ราคาต้นทุน (ต่อกิโลกรัม)} &= \frac{167.36 + 792.53}{190.33} \\ &= 5.04 \quad \text{บาท} \end{aligned}$$

ราคาต้นทุนของการผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดเล็ก ปีการเพาะปลูก 2529/30 เท่ากับ 5.04 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนผันแปรเป็นต้นทุนในส่วนของราคาต้นทุนที่มากที่สุด เท่ากับ 4.16 บาท ต่อกิโลกรัม หรือร้อยละ 82.56 ของราคาต้นทุน ราคาต้นทุนเมื่อเทียบกับราคาขายต่อกิโลกรัมซึ่งเท่ากับ 5 บาท แล้ว เกษตรกรจะขาดทุนทันทีที่ขายผลผลิตของต้นกิโลกรัมละ 0.04 บาท

5.2 ผลผลิตต้นทุน

$$\begin{aligned} \text{ปริมาณผลผลิตต้นทุนต่อไร่} &= \frac{167.36}{5 - 4.16} \\ &= 199.24 \quad \text{กิโลกรัม} \end{aligned}$$

เกษตรกรที่ผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดเล็ก ปีการเพาะปลูก 2529/30 จะต้องได้รับผลผลิตเมล็ดทานตะวันเฉลี่ยไร่ละ 199.24 กิโลกรัม และขายในราคา กิโลกรัมละ 5 บาท ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่รับจากการขายเท่ากับต้นทุนการผลิตต่อไร่พอดี คือเท่ากับ 996.20 บาท (199.24×5) แต่จากการวิจัยพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดทานตะวันจากฟาร์มขนาดเล็กได้เพียง 190.33 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งต่ำกว่าปริมาณผลผลิตต้นทุนเป็นจำนวน 8.91 กิโลกรัมต่อไร่ ($190.33 - 199.24$) หมายความว่าเกษตรกรจะประสบผลขาดทุนคิดเป็นเงินประมาณไร่ละ 7.48 บาท (8.91×0.84)

การวิเคราะห์ผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดทานตะวันของฟาร์มขนาดกลาง

การผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดกลาง ปีการเพาะปลูก 2529/30 เกษตรกรได้ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 174.52 กิโลกรัม ราคาขายกิโลกรัมละ 5 บาท คิดเป็นเงินรายได้ทั้งหมด 872.60 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนการผลิตรวม 879.15 บาทต่อไร่ ทำให้เกษตรกรมีผลขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 6.55 บาท

ตารางที่ 4.2 สรุปรายได้และต้นทุนการผลิตเมล็ดทานตะวัน ของฟาร์มขนาดกลาง

พื้นที่เพาะปลูก 6-10 ไร่ ปีการเพาะปลูก 2529/30

รายการ	จำนวน	หน่วย
1. ผลผลิต	174.52	กิโลกรัม/ไร่
2. ราคาที่เกษตรกรขายได้	5.00	บาท/กิโลกรัม
3. รายได้รวม (1x2)	872.60	บาท/ไร่
4. ต้นทุนผันแปร	701.89	บาท/ไร่
5. ต้นทุนคงที่	177.26	บาท/ไร่
6. ต้นทุนการผลิตรวม (4+5)	879.15	บาท/ไร่
7. กำไร (ขาดทุน) สุทธิ (3-6)	(6.55)	บาท/ไร่
8. กำไรส่วนเกิน (3-4)	170.71	บาท/ไร่
9. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินลดส่วนต้นทุนผันแปร	598.08	บาท/ไร่
10. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินลดส่วนต้นทุนคงที่	36.80	บาท/ไร่
11. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินลด (9+10)	634.88	บาท/ไร่
12. กำไรที่เป็นเงินสด (3-11)	237.72	บาท/ไร่
13. ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน (5+9)	775.34	บาท/ไร่
14. กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน (3-13)	97.26	บาท/ไร่
15. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	42.55	บาท/ไร่
16. ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (11+15)	677.43	บาท/ไร่
17. รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (3-16)	195.17	บาท/ไร่

1. การวิเคราะห์สัดส่วนสภาพด้านรายได้-ค่าใช้จ่าย

$$1.1 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม} = \frac{701.89}{872.60} = 0.81$$

แสดงว่า เกษตรกรในฟาร์มขนาดกลาง เสียค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตเมล็ดทานตะวันเท่ากับ 81 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ทั้งหมดที่ได้รับ หรือทุก ๆ เงิน 1 บาท ของรายได้จะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตเมล็ดทานตะวัน 0.81 บาท

$$1.2 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวม} = \frac{177.26}{872.60} = 0.20$$

แสดงว่า เกษตรกรในฟาร์มขนาดกลาง เสียค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตเมล็ดทานตะวันเท่ากับ 20 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ทั้งหมดที่ได้รับ หรือทุก ๆ เงิน 1 บาท ของรายได้ จะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิต 0.20 บาท

$$1.3 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายได้รวม} = \frac{879.15}{872.60} = 1.01$$

แสดงว่า เกษตรกร เสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดเท่ากับ 101 เปอร์เซ็นต์ของรายได้รวมที่ได้รับ หรือทุก ๆ เงิน 1 บาท ของรายได้ จะเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิต 1.01 บาท ดังนั้นเกษตรกรจะขาดทุน 0.01 บาท ในทุก ๆ รายได้ 1 บาท

สถานการณ์ด้านรายได้-ค่าใช้จ่ายของ เกษตรกรในฟาร์มขนาดกลางสำหรับปีการเพาะปลูก 2529/30 นี้ อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมดสูงกว่ารายได้ที่ได้รับ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายผันแปรซึ่งอยู่ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง ถ้าเกษตรกรจะผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดกลางต่อไปอีกในฤดูกาลผลิตใหม่ ควรจะพยายามลดค่าใช้จ่ายผันแปร หรือเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้น ให้เพียงพอที่จะมีกำไรหรือคุ้มทุน โดยเทียบค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นกับผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ราคาผลผลิตอยู่ในระดับเดียวกับฤดูกาลผลิตเดิม

2. การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุนของเกษตรกร

2.1 กำไรที่เป็นเงินสด สำหรับฟาร์มขนาดกลางนี้เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 634.88 บาท ทำให้มีกำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ย 237.72 บาทต่อไร่ หากคิดเป็นอัตราร้อยส่วนกำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสดจะได้ผลตอบแทนร้อยละ 37.44 ($237.72 \div 634.88 \times 100$) แสดงว่าเงินที่จ่ายไปทุก ๆ 100 บาท จะทำให้เกษตรกรได้รับกำไรที่เป็นเงินสด 37.44 บาท

2.2 กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเองเฉลี่ยไร่ละ 775.34 บาท ซึ่งมีกำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเฉลี่ย 97.26 บาทต่อไร่ คิดเป็นอัตราร้อยส่วนกำไรที่ได้รับเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเท่ากับร้อยละ 12.54 ($97.26 \div 775.34 \times 100$)

จะเห็นว่า ถึงแม้เกษตรกรในฟาร์มขนาดกลางจะมีผลขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 6.55 บาท เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมด แต่ถ้าพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสด และค่าใช้จ่ายทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเองแล้ว เกษตรกรยังพอมีกำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 237.72 บาท และมีกำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเฉลี่ยไร่ละ 97.26 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการที่เกษตรกรพยายามใช้ปัจจัยการผลิตของตนเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสด

3. การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ

$$\text{อัตรามผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิต} = \frac{-6.55}{879.15} \times 100$$

$$= -0.75 \%$$

$$\text{อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการผลิต} = \frac{170.71}{879.15} \times 100$$

$$= 19.42 \%$$

ในการผลิตเมล็ดทานตะวันสำหรับฟาร์มขนาดกลาง ปีการเพาะปลูก 2529/30 ปรากฏว่าเกษตรกรประสบผลขาดทุนเฉลี่ยไร่ละ 6.55 บาท ซึ่งคำนวณอัตรามผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิตได้เท่ากับติดลบร้อยละ 0.75 หมายความว่า ต้นทุนการผลิต

เมล็ดทานตะวันทุก ๆ 100 บาท เกษตรกรจะไม่มีผลกำไร แต่จะมีผลขาดทุน 0.75 บาท เมื่อพิจารณาถึงการผลิตในระยะสั้นแล้ว เกษตรกรพอจะมีกำไรแปรได้ที่เข้ามาชดเชยต้นทุนคงที่ไว้ละ 170.71 บาท ทำให้มีผลตอบแทนในรูปของกำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการผลิตร้อยละ 19.42 บาท แสดงว่าทุก ๆ 100 บาทของต้นทุนการผลิต เกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนที่เป็นกำไรส่วนเกินเท่ากับ 19.42 บาท ซึ่งก็ยังคงอยู่ในอัตราที่ต่ำ จึงไม่สามารถชดเชยต้นทุนคงที่ได้หมด อันเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่เกษตรกรควรจะพยายามลดค่าใช้จ่ายผันแปรลง

4. การวิเคราะห์ในเชิงการจัดการฟาร์ม

$$\begin{aligned} \text{อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการผลิต} &= \frac{195.17}{879.15} \\ &= 22.20 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} &= \frac{195.17}{677.43} \\ &= 28.81 \end{aligned}$$

เกษตรกรในฟาร์มขนาดกลาง มีรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงเฉลี่ยไร่ละ 195.17 บาท คิดเป็นอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการผลิตร้อยละ 22.20 และอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงร้อยละ 28.81 แสดงถึงรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่ได้รับ 22.20 บาท และ 28.81 บาท มาจากต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาท หรืออาจกล่าวได้ว่า เกษตรกรมีรายได้ตอบแทนจากการใช้แรงงานของตนเอง และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ไร่ละ 195.17 บาท ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรยังสามารถทำการผลิตต่อไปได้ แม้ว่าจะมีผลขาดทุน

5. การวิเคราะห์ราคาต้นทุนและผลผลิตต้นทุน

5.1 ราคาต้นทุน

$$\begin{aligned} \text{ราคาต้นทุน (ต่อกิโลกรัม)} &= \frac{177.26 + 701.89}{174.52} \\ &= 5.04 \quad \text{บาท} \end{aligned}$$

การผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดกลาง ปีการเพาะปลูก 2529/30
มีราคาต้นทุนกิโลกรัมละ 5.04 บาท ต้นทุนผันแปรเป็นต้นทุนในส่วนของราคาต้นทุนที่มากที่สุด
เท่ากับ 4.02 บาทต่อกิโลกรัม หรือร้อยละ 79.84 ของราคาต้นทุน ราคาต้นทุนนี้ เมื่อเทียบกับ
ราคาที่เกษตรกรขายได้กิโลกรัมละ 5 บาท แล้ว เกษตรกรจะมีผลขาดทุน 0.04 บาทต่อกิโลกรัม

5.2 ผลผลิตต้นทุน

$$\begin{aligned} \text{ปริมาณผลผลิตต้นทุนต่อไร่} &= \frac{177.26}{5 - 4.02} \\ &= 180.88 \text{ กิโลกรัม} \end{aligned}$$

จากการวิเคราะห์ปริมาณผลผลิตต้นทุนของเกษตรกรที่ผลิตเมล็ด
ทานตะวันในฟาร์มขนาดกลาง ปีการเพาะปลูก 2529/30 พบว่าเกษตรกรจะต้องได้รับผลผลิต
เฉลี่ยไร่ละ 180.88 กิโลกรัม และขายในราคา กิโลกรัมละ 5 บาท ซึ่งจะทำให้รายได้ที่
รับจากการขายเท่ากับต้นทุนการผลิตต่อไร่พอดี คือ เท่ากับ 904.40 บาท (180.88×5)
แต่จากการวิจัย ปรากฏว่า เกษตรกรในฟาร์มขนาดกลางสามารถผลิตเมล็ดทานตะวันได้
เฉลี่ยไร่ละเพียง 174.52 กิโลกรัม ซึ่งต่ำกว่าปริมาณผลผลิตต้นทุนเป็นจำนวน 6.36 กิโลกรัม
ต่อไร่ ($174.52 - 180.88$) ทำให้เกษตรกรต้องประสบผลขาดทุนคิดเป็นเงินประมาณไร่ละ
6.23 บาท (6.36×0.98)

การวิเคราะห์ผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดทานตะวันของฟาร์มขนาดใหญ่

การผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดใหญ่ ปีการเพาะปลูก 2529/30
เกษตรกรได้ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 161.85 กิโลกรัม ราคาขายกิโลกรัมละ 5 บาท คิดเป็น
เงินรายได้ทั้งหมด 809.25 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนการผลิตรวมไร่ละ 776.19 บาท ทำให้
เกษตรกรมีกำไรเฉลี่ยไร่ละ 33.06 บาท

1. การวิเคราะห์หลักสถานภาพด้านรายได้-ค่าใช้จ่าย

$$\begin{aligned} 1.1 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม} &= \frac{616.54}{809.25} \\ &= 0.76 \end{aligned}$$

ตารางที่ 4.3 สรุปรายได้และต้นทุนการผลิตเมล็ดทานตะวัน ของฟาร์มขนาดใหญ่
พื้นที่เพาะปลูกมากกว่า 10 ไร่ ปีการเพาะปลูก 2529/30

รายการ	จำนวน	หน่วย
1. ผลผลิต	161.85	กิโลกรัม/ไร่
2. ราคาที่เกษตรกรขายได้	5.00	บาท/กิโลกรัม
3. รายได้รวม (1x2)	809.25	บาท/ไร่
4. ต้นทุนผันแปร	616.54	บาท/ไร่
5. ต้นทุนคงที่	159.65	บาท/ไร่
6. ต้นทุนการผลิตรวม (4+5)	776.19	บาท/ไร่
7. กำไร (ขาดทุน) สุทธิ (3-6)	33.06	บาท/ไร่
8. กำไรส่วนเกิน (3-4)	192.71	บาท/ไร่
9. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวแทนเงินลดส่วนต้นทุนผันแปร	555.79	บาท/ไร่
10. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวแทนเงินลดส่วนต้นทุนคงที่	19.69	บาท/ไร่
11. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวแทนเงินลด (9+10)	575.48	บาท/ไร่
12. กำไรที่เป็นเงินสด (3-11)	233.77	บาท/ไร่
13. ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน (5+9)	715.44	บาท/ไร่
14. กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน (3-13)	93.81	บาท/ไร่
15. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	26.32	บาท/ไร่
16. ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (11+15)	601.80	บาท/ไร่
17. รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (3-16)	207.45	บาท/ไร่

แสดงว่า เกษตรกรในฟาร์มขนาดใหญ่ เสียค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตเมล็ดทานตะวันเท่ากับ 76 เพอร์เซ็นต์ของรายได้อัตโนมัติที่ได้รับ หรือทุก ๆ เงิน 1 บาทของรายได้ จะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายผันแปรในการผลิตเมล็ดทานตะวัน 0.76 บาท

$$1.2 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายไ้รวม} = \frac{159.65}{809.25} = 0.20$$

แสดงว่า เกษตรกรในฟาร์มขนาดใหญ่ เสียค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิตเมล็ดทานตะวันเท่ากับ 20 เพอร์เซ็นต์ของรายได้อัตโนมัติที่ได้รับ หรือทุก ๆ เงิน 1 บาท ของรายไ้จะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ในการผลิต 0.20 บาท

$$1.3 \text{ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตต่อรายไ้รวม} = \frac{776.19}{809.25} = 0.96$$

แสดงว่า เกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดเท่ากับ 96 เพอร์เซ็นต์ของรายไ้รวมที่ได้รับหรือทุก ๆ เงิน 1 บาท ของรายไ้ จะเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิต 0.96 บาท ดังนั้น เกษตรกรจะมีกำไร 0.04 บาท ในทุก ๆ รายไ้ 1 บาท

สถานการณ์ด้านรายไ้-ค่าใช้จ่ายของ เกษตรกรในฟาร์มขนาดใหญ่ สำหรับปีการเพาะปลูก 2529/30 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ยังไม่ดีเท่าที่ควร ถึงแม้เกษตรกรจะมีกำไร แต่ก็ยังอยู่ในอัตราที่ต่ำมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลผลิตที่ได้มีปริมาณต่ำ คือ เฉลี่ยไร่ละเพียง 161.85 กิโลกรัม เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิตแล้ว เกษตรกรจึงมีกำไรเพียงเล็กน้อย ในฤดูกาลผลิตต่อไปเกษตรกรควรจะปรับปรุงเทคนิคในการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น โดยจะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่อาจจะเพิ่มขึ้นด้วยโดยเฉพาะในส่วนของค่าใช้จ่ายผันแปร ซึ่งจะสามารถทำกำไรให้สูงขึ้น

2. การวิเคราะห์รายไ้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุนของเกษตรกร

2.1 กำไรที่เป็นเงินสด เกษตรกรในฟาร์มขนาดใหญ่มีค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 575.48 บาท และมีกำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ย 233.77 บาทต่อไร่ ซึ่งคิดเป็นอัตราส่วนกำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสดเท่ากับร้อยละ 40.62

($233.77 \div 575.48 \times 100$) แสดงว่าเงินที่จ่ายไปทุก ๆ 100 บาท จะทำให้เกษตรกรมีกำไรที่เป็นเงินสด 40.62 บาท

2.2 กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมด ยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเองเฉลี่ยไร่ละ 715.44 บาท จึงมีกำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเฉลี่ยไร่ละ 93.81 บาท คิดเป็นอัตราส่วนกำไรที่ได้รับเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานเท่ากับร้อยละ 13.12 ($93.81 \div 715.44 \times 100$) แสดงว่าการลงทุนในทุก ๆ 100 บาท จะทำให้เกษตรกรมีกำไรหลังจากหักค่าใช้จ่ายทั้งหมด ยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเอง เท่ากับ 13.12 บาท

จะเห็นว่าถึงแม้เกษตรกรจะมีกำไรหลังจากหักค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งหมด เฉลี่ยเพียงไร่ละ 33.06 บาท แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสดแล้ว เกษตรกรมีกำไรที่เป็นเงินสดมากขึ้นเป็น 233.77 บาทต่อไร่ ซึ่งเป็นผลจากการที่เกษตรกรพยายามใช้ปัจจัยการผลิตของตนเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสด อย่างไรก็ตามเนื่องจากการผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดใหญ่จะต้องใช้แรงงานมาก แรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรเองไม่เพียงพอ เกษตรกรจึงมีค่าจ้างแรงงานสูง โดยมีอัตราส่วนค่าจ้างแรงงานต่อแรงงานในครัวเรือนเท่ากับ 75:25 ทำให้กำไรที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงานมีจำนวนไม่มากเฉลี่ยเพียงไร่ละ 93.81 บาท

3. การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิต} = \frac{33.06}{776.19} \times 100$$

$$= 4.26 \%$$

$$\text{อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการผลิต} = \frac{192.71}{776.19} \times 100$$

$$= 24.83 \%$$

การผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดใหญ่ ปีการเพาะปลูก 2529/30 เกษตรกรได้กำไรเฉลี่ยไร่ละ 33.06 บาท ซึ่งคำนวณอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิตได้เท่ากับร้อยละ 4.26 และถ้าพิจารณาเฉพาะต้นทุนผันแปร เกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนในรูปของกำไรส่วนเกินเฉลี่ยไร่ละ 192.71 บาท โดยคิดเป็นอัตราร้อยละ 24.83 ของต้นทุน

การผลิตรวม แสดงถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาท จะมีกำไรสุทธิและกำไรส่วนเกิน 4.26 บาท และ 24.83 บาทตามลำดับ ผลต่างระหว่างกำไรสุทธิและกำไรส่วนเกินจำนวน 20.57 บาท เนื่องจากต้นทุนคงที่ที่เกิดขึ้น

4. การวิเคราะห์ในเชิงการจัดการฟาร์ม

$$\begin{aligned} \text{อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการผลิต} &= \frac{207.45}{776.19} \\ &= 26.73 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริง} &= \frac{207.45}{601.80} \\ &= 34.47 \end{aligned}$$

เกษตรกรในฟาร์มขนาดใหญ่ มีรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงเฉลี่ยไร่ละ 207.45 บาท ทำให้มีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการผลิตร้อยละ 26.73 และมีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงร้อยละ 34.47 แสดงถึงรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่ได้รับ 26.73 บาท และ 34.47 บาท มาจากต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาท หรืออาจกล่าวได้ว่า เกษตรกรมีรายได้ตอบแทนจากการใช้แรงงานของตนเอง และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ไร่ละ 207.45 บาท แต่เนื่องจากอัตราการใช้แรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรเองยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับแรงงานจ้าง จึงทำให้อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายที่แท้จริงใกล้เคียงกัน

5. การวิเคราะห์ราคาต้นทุนและผลผลิตต้นทุน

5.1 ราคาต้นทุน

$$\begin{aligned} \text{ราคาต้นทุน (ต่อกิโลกรัม)} &= \frac{159.65 + 616.54}{161.85} \\ &= 4.80 \quad \text{บาท} \end{aligned}$$

การผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดใหญ่ ปีการเพาะปลูก 2529/30 มีราคาต้นทุนกิโลกรัมละ 4.80 บาท ต้นทุนผันแปรเป็นต้นทุนในส่วนของราคาต้นทุนที่มากที่สุดเท่ากับ 3.81 บาทต่อกิโลกรัม หรือร้อยละ 79.43 ของราคาต้นทุน ราคาต้นทุนนี้เมื่อเทียบกับราคาที่เกษตรกรขายได้กิโลกรัมละ 5 บาท แล้ว เกษตรกรจะมีกำไรต่อกิโลกรัมเท่ากับ 0.20 บาท

5.2 ผลผลิตคัมทูน

$$\begin{aligned} \text{ปริมาณผลผลิตคัมทูนต่อไร่} &= \frac{159.65}{5 - 3.81} \\ &= 134.16 \text{ กิโลกรัม} \end{aligned}$$

เกษตรกรที่ผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดใหญ่ ปีการเพาะปลูก 2529/30 จะต้องได้รับผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 134.16 กิโลกรัม และขายในราคา กิโลกรัมละ 5 บาท จึงจะทำให้รายได้ที่ได้รับจากการขายเท่ากับต้นทุนการผลิตต่อไร่พอดี ซึ่งเท่ากับ 670.80 บาท (134.16×5) แต่จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรในฟาร์มขนาดใหญ่สามารถผลิตเมล็ดทานตะวันได้เฉลี่ยไร่ละ 161.85 กิโลกรัม ซึ่งสูงกว่าปริมาณผลผลิตคัมทูนเป็นจำนวน 27.69 กิโลกรัมต่อไร่ ($161.85 - 134.16$) ทำให้เกษตรกรได้รับกำไรจากส่วนของปริมาณผลผลิตที่มากกว่าปริมาณผลผลิตคัมทูน คิดเป็นเงินเฉลี่ยไร่ละ 32.95 บาท (27.69×1.19)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดทานตะวันระหว่างฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

จากตารางที่ 4.5 ซึ่งแสดงผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดทานตะวันของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และเฉลี่ยทุกขนาด สำหรับปีการเพาะปลูก 2529/30 สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ทางด้านรายได้-ค่าใช้จ่าย

ในการผลิตเมล็ดทานตะวันของฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่จากจำนวนรายได้ที่ได้รับทุก ๆ 1 บาท เกษตรกรจะเสียค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งสิ้นเป็นจำนวน 1.01 1.01 และ 0.96 บาทตามลำดับ ซึ่งหมายความว่าทุก ๆ เงิน 1 บาทของรายได้ เกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลางจะมีผลขาดทุน 0.01 บาท ในขณะที่ฟาร์มขนาดใหญ่จะได้รับกำไร 0.04 บาท ดังนั้น จะเห็นว่า รายได้ที่ได้รับทุก ๆ 1 บาท เกษตรกรจะมีกำไรจากฟาร์มขนาดใหญ่มากกว่าฟาร์มขนาดเล็ก และขนาดกลางเท่ากับ 0.05 บาท $[0.04 - (-0.01)]$ ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรในฟาร์มขนาดใหญ่สามารถลดต้นทุนการผลิตในส่วนของต้นทุนผันแปร โดยเฉพาะค่าแรงงานในการปลูกถึง เก็บเกี่ยว ให้น้ำลงในอัตราที่มากกว่าปริมาณผลผลิตที่ลดลง

ตารางที่ 4.4 สรุปรายได้และต้นทุนการผลิตเมล็ดทานตะวัน ของฟาร์มทุกขนาด
ปีการเพาะปลูก 2529/30

รายการ	จำนวน	หน่วย
1. ผลผลิต	168.86	กิโลกรัม/ไร่
2. ราคาที่เกษตรกรขายได้	5.00	บาท/กิโลกรัม
3. รายได้รวม (1x2)	844.30	บาท/ไร่
4. ต้นทุนผันแปร	661.70	บาท/ไร่
5. ต้นทุนคงที่	165.30	บาท/ไร่
6. ต้นทุนการผลิตรวม (4+5)	827.00	บาท/ไร่
7. ค่าไร่ (ขาดทุน) สุทธิ (3-6)	17.30	บาท/ไร่
8. ค่าไร่ส่วนเกิน (3-4)	182.60	บาท/ไร่
9. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นต้นทุนผันแปร	569.27	บาท/ไร่
10. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นต้นทุนคงที่	21.70	บาท/ไร่
11. ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นต้นทุน (9+10)	590.97	บาท/ไร่
12. ค่าไร่ที่เป็นเงินสด (3-11)	253.33	บาท/ไร่
13. ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน (5+9)	734.57	บาท/ไร่
14. ค่าไร่ที่เกิดขึ้นเสมือนเกษตรกรว่างงาน (3-13)	109.73	บาท/ไร่
15. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	31.61	บาท/ไร่
16. ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (11+15)	622.58	บาท/ไร่
17. รายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (3-16)	221.72	บาท/ไร่

ตารางที่ 4.5 สรุปรายวิเคราะห์ผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดทานตะวันของฟาร์มขนาดเล็ก
ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และเฉลี่ยทุกขนาด ปีการเพาะปลูก 2529/30

รายการ	ฟาร์ม ขนาด เล็ก	ฟาร์ม ขนาด กลาง	ฟาร์ม ขนาด ใหญ่	เฉลี่ย ทุกขนาด
1. การวิเคราะห์ต้นทุนภาพด้านรายได้-				
<u>ค่าใช้จ่าย</u>				
อัตราส่วนค่าใช้จ่ายผันแปรต่อรายได้รวม	0.83	0.81	0.76	0.78
อัตราส่วนค่าใช้จ่ายคงที่ต่อรายได้รวม	0.18	0.20	0.20	0.20
อัตราส่วนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิต ต่อรายได้รวม	1.01	1.01	0.96	0.98
อัตราส่วนกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อรายได้ รวม	(0.01)	(0.01)	0.04	0.02
2. การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่ การลงทุนของเกษตรกร				
กำไรที่เป็นเงินสด (บาท/ไร่)	378.13	237.72	233.77	253.33
อัตรากำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่ เป็นเงินสด (ร้อยละ)	65.93	37.44	40.62	42.87
กำไรเสมือนเกษตรกรว่างงาน(บาท/ไร่)	210.77	97.26	93.81	109.73
อัตรากำไรเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อ ค่าใช้จ่ายเสมือนเกษตรกรว่างงาน (ร้อยละ)	28.45	12.54	13.12	14.94
3. การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ				
อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิต (ร้อยละ)	(0.86)	(0.75)	4.26	2.09
อัตรากำไรส่วนเกินต่อต้นทุนการผลิต (ร้อยละ)	16.58	19.42	24.83	22.08

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายการ	ฟาร์ม ขนาด เล็ก	ฟาร์ม ขนาด กลาง	ฟาร์ม ขนาด ใหญ่	เฉลี่ย ทุกขนาด
4. <u>การวิเคราะห์ในเชิงการจัดการฟาร์ม</u>				
อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อ ต้นทุนการผลิต (ร้อยละ)	35.85	22.20	26.73	26.81
อัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อ ค่าใช้จ่ายที่แท้จริง (ร้อยละ)	56.64	28.81	34.47	35.61
5. <u>การวิเคราะห์ราคาต้นทุนและผลผลิต</u>				
<u>ต้นทุน</u>				
ราคาต้นทุน (บาทต่อกิโลกรัม)	5.04	5.04	4.80	4.90
ราคาขาย (บาทต่อกิโลกรัม)	5.00	5.00	5.00	5.00
ราคาขายสูง (ต่ำ)กว่าราคาต้นทุน (บาทต่อกิโลกรัม)	(0.04)	(0.04)	0.20	0.10
ผลผลิตต้นทุน (กิโลกรัมต่อไร่)	199.24	180.88	134.16	153.06
ผลผลิตที่ได้รับจริง (กิโลกรัมต่อไร่)	190.33	174.52	161.85	168.86
ผลผลิตที่ได้รับจริงสูง (ต่ำ)กว่าผลผลิต ต้นทุน (กิโลกรัมต่อไร่)	(8.91)	(6.36)	27.69	15.80

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บหมายถึงติดลบหรือขาดทุน

2. การวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุนของเกษตรกร

เกษตรกรมีกำไรที่เป็นเงินสดจากการผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดเล็กรายใหญ่ และขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เฉลี่ยไร่ละ 378.13 , 237.72 และ 233.77 บาทตามลำดับ คิดเป็นอัตรากำไรที่เป็นเงินสดต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสร้อยละ 65.93 , 37.44 และ 40.62 ตามลำดับ แสดงว่าเงินที่เกษตรกรจ่ายลงทุนไปในฟาร์มขนาดเล็กรายใหญ่ ทุก ๆ 100 บาท จะได้รับกำไรที่เป็นเงินสดมากกว่าฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่เป็นจำนวน 28.49 (65.93-37.44) และ 25.31 บาท (65.93-40.62) นอกจากนี้เกษตรกรยังมีกำไรหลังหักค่าใช้จ่ายทั้งหมด ยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเอง เฉลี่ยไร่ละ 210.77, 97.26 และ 93.81 บาท คิดเป็นอัตรากำไรเสมือนเกษตรกรว่างงานต่อค่าใช้จ่ายเสมือนเกษตรกรว่างงานร้อยละ 28.45 12.54 และ 13.12 สำหรับฟาร์มขนาดเล็กรายใหญ่ และขนาดกลาง ตามลำดับ นั่นก็คือ การลงทุนในฟาร์มขนาดเล็กรายใหญ่ ทุก ๆ 100 บาท จะทำให้เกษตรกรมีกำไรหลังจากหักค่าใช้จ่าย ทั้งหมดยกเว้นค่าแรงงานของเกษตรกรเองมากกว่าฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่เป็นจำนวน 15.91 (28.45-12.54) และ 15.33บาท (28.45-13.12) จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น จะเห็นว่าในแง่การลงทุนของเกษตรกร ฟาร์มขนาดเล็กรายใหญ่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับ ฟาร์มขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นผลมาจากความพยายามในการลดค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสด โดยการใช้จ่ายปัจจัยการผลิตของเกษตรกรเองที่มีอยู่ เช่น แรงงานในครัวเรือน ที่ดินของตนเอง เป็นต้น ทำให้ค่าใช้จ่ายที่จ่ายเป็นตัวเงินสดของฟาร์มขนาดเล็กรายใหญ่มีน้อยกว่าฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่เมื่อเทียบเป็นอัตราร้อยละของรายได้ ตลอดจนการใช้จ่ายแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรเองในฟาร์มขนาดเล็กรายใหญ่ก็มีมากกว่าเมื่อเทียบเป็นอัตราร้อยละของต้นทุนการผลิต ทำให้เกษตรกรมีกำไรเพิ่มขึ้นจากการใช้แรงงานของตนเอง

3. การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ

จากการวิจัยพบว่า ต้นทุนทั้งหมดในการผลิตเมล็ดทานตะวันทุก ๆ 100 บาท เกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กรายใหญ่ และขนาดกลางต้องประสบผลขาดทุนสุทธิเท่ากับ 0.86 และ 0.75 บาท ตามลำดับ แต่ถ้าพิจารณาเฉพาะต้นทุนผันแปรแล้ว ยังมีผลตอบแทนในรูปของกำไรส่วนเกินเท่ากับ 16.58 และ 19.42 บาท ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรในฟาร์มขนาดใหญ่จะได้รับกำไรสุทธิ 4.26 บาท และกำไรส่วนเกิน 24.83 บาท จะเห็นว่าทุก ๆ 100 บาท ของต้นทุนการผลิต เกษตรกรในฟาร์มขนาดใหญ่จะได้รับกำไรสุทธิมากกว่าฟาร์มขนาดเล็กรายใหญ่ และขนาดกลางเป็นจำนวน

5.12 (4.26 - (0.86)) และ 5.01 บาท (4.26 - (0.75)) และได้รับกำไรส่วนเกินมากกว่าฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลางเป็นจำนวน 8.25 (24.83 - 16.58) และ 5.41 บาท (24.83 - 19.42) การที่ฟาร์มขนาดใหญ่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าทั้งในรูปของกำไรสุทธิและกำไรส่วนเกิน เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า โดยเฉพาะในส่วนของต้นทุนผันแปร ในขณะที่ปริมาณผลผลิตยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ต่ำมากเมื่อเทียบกับฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลาง

4. การวิเคราะห์ในเชิงการจัดการฟาร์ม

เกษตรกรที่ผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จะมีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการผลิตร้อยละ 35.85, 22.20 และ 26.73 ตามลำดับ และมีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงร้อยละ 56.64, 28.81 และ 34.47 ตามลำดับ แสดงว่าต้นทุนทั้งหมดในการผลิตทุก ๆ 100 บาท เกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กจะมีรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงมากกว่าฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่เป็นจำนวน 13.65 (35.85 - 22.20) และ 9.12 บาท (35.85 - 26.73) และหากพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายที่แท้จริงที่เกิดขึ้นทุก ๆ 100 บาท เกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กก็ยังคงมีรายได้เหนือค่าใช้จ่ายที่แท้จริงมากกว่าฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่เป็นจำนวนถึง 27.83 (56.64 - 28.81) และ 22.17 บาท (56.64 - 34.47) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ในเชิงของการจัดการฟาร์มแล้ว ฟาร์มขนาดเล็กจะให้ผลตอบแทนสูงสุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการฟาร์มขนาดเล็กของเกษตรกร โดยพยายามจะใช้ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่ในการผลิตให้มากที่สุด โดยเฉพาะการใช้แรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่แท้จริงและเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น

5. การวิเคราะห์ราคาคู่มือและผลผลิตคู่มือ

จากการวิเคราะห์ราคาคู่มือและผลผลิตคู่มือของการผลิตเมล็ดทานตะวันในฟาร์มแต่ละขนาด ปรากฏว่า ฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลางมีราคาคู่มือเท่ากับ 5.04 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่มีราคาคู่มือต่ำสุด คือ 4.80 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเมื่อเทียบกับราคาขายกิโลกรัมละ 5 บาท แล้ว เกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็ก และขนาดกลาง จะมีผลขาดทุนจากการขายผลผลิต 0.04 บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่ฟาร์มขนาดใหญ่จะได้รับกำไร 0.20 บาทต่อกิโลกรัม ทั้งนี้เนื่องจากฟาร์มขนาดใหญ่มีต้นทุนการผลิตต่ำสุดเมื่อเทียบกับปริมาณผลผลิตที่ได้รับ สำหรับผลผลิตคู่มือ นั้น พบว่า ฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ .

จะมีผลผลิตคัมทูนเท่ากับ 199.24, 180.88 และ 134.16 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ โดยเมื่อเทียบกับปริมาณผลผลิตที่ได้รับจริงแล้ว เกษตรกรได้รับผลผลิตจากฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลางต่ำกว่าปริมาณผลผลิตคัมทูนเป็นจำนวน 8.91 และ 6.36 กิโลกรัมต่อไร่ แต่ได้รับผลผลิตจากฟาร์มขนาดใหญ่สูงกว่าปริมาณผลผลิตคัมทูนเป็นจำนวน 27.69 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งเป็นผลมาจากฟาร์มขนาดใหญ่มีต้นทุนผันแปรต่อผลผลิตหนึ่งกิโลกรัมและต้นทุนคงที่ต่ำสุด

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดทานตะวันระหว่างฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ สำหรับปีการเพาะปลูก 2529/30 ดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า หากพิจารณาในฐานะนักลงทุนแล้ว ฟาร์มขนาดใหญ่จะให้ผลตอบแทนในอัตราสูงสุดไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์สถานภาพด้านรายได้-ค่าใช้จ่าย การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ หรือการวิเคราะห์ราคา คัมทูนและผลผลิตคัมทูน ถึงแม้ว่าผลตอบแทนจากการวิเคราะห์รายได้-ค่าใช้จ่ายในแง่การลงทุนของเกษตรกร และในเชิงการจัดการฟาร์มของฟาร์มขนาดใหญ่จะต่ำกว่าฟาร์มขนาดเล็กก็ตาม แต่ถ้าพิจารณาในฐานะของเกษตรกรที่มีเงินทุนหมุนเวียนน้อย และต้องการใช้ปัจจัยการผลิตของตนเองที่มีอยู่ เพื่อก่อให้เกิดรายได้เสริมในช่วงเวลาที่ว่างเว้นจากการปลูกพืชหลักแล้ว ก็อาจจะเลือกลงทุนปลูกทานตะวันในฟาร์มขนาดเล็ก ซึ่งถึงแม้จะมีอัตรากำไรสุทธิต่อรายได้รวมและอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการผลิตติดลบ ตลอดจนราคาขายและปริมาณผลผลิตที่ได้รับต่ำกว่าราคา คัมทูนและผลผลิตคัมทูน แต่ฟาร์มขนาดเล็ก ยังคงมีกำไรส่วนเกินและกำไรที่เป็นเงินสด หากสามารถควบคุมต้นทุนค่าแรงงานได้โดยที่ไม่ทำให้ผลผลิตลดลงก็จะก่อให้เกิดผลตอบแทนในอัตราที่เป็นบวกได้

อย่างไรก็ตามในแง่ของการลงทุนเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด เกษตรกรอาจเปรียบเทียบผลตอบแทนในการผลิตเมล็ดทานตะวันของฟาร์มเฉลี่ยทุกขนาด ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 4.5 กับพืชอื่นที่สามารถปลูกในพื้นที่และช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าควรจะปลูกทานตะวันทดแทนพืชดังกล่าวหรือไม่อีกด้วย